ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ СӨНЧӘЛЕ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

№ 54 12.03.2018 ел

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Сөнчәле авыл җирлеге территориясен төзекләндерү һәм тәртиптә тоту кагыйдәләрен раслау турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясына, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Сөнчәле авыл җирлеге муниципаль берәмлеге Уставына ярашлы рәвештә Сөнчәле авыл җирлеге Советы
Карар кабул итте:

1. Сөнчәле авыл җирлеге территориясен төзекләндерү һәм тоту кагыйдәләрен кушымтага ярашлы рәвештә расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Сөнчәле авыл җирлеге муниципаль берәмлегенең мәгълүмати стендларында һәм Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында игълан итәргә: http:// Aksubayevo.tatarstan.ru
3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам

Аксубай муниципаль районы
Сөнчәле авыл җирлеге
Башлыгы

И.В.Крайнова

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Сөнчәле авыл җирлеген төзекләндерү

I. Гомуми нигезләмәләр

1. Сөнчәле авыл җирлеген төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру кысаларында, әйләнә-тирә мохитне саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында федераль законнар, Россия Федерациясенең, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары нигезендә эшләнгән һәм муниципаль норматив хокукый актлар.
2.Әлеге кагыйдәләрне барлык физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формасына карамастан, үтәргә тиеш.
3.Әлеге кагыйдәләр торак пунктның бөтен территориясендә гамәлдә һәм таләпләр билгели:
биналарның (шул исәптән торак йортларның), алар урнашкан корылмаларның һәм җир участокларының эчтәлеге буенча, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадлары һәм коймаларының тышкы күренешенә;
- төзекләндерү һәм аларны башкаруның вакытлычалыгы буенча эшләр исемлегенә;
биналарның (аларда урнашкан урыннарның) һәм корылмаларның милекчеләренең төзекләндерүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;
торак пункт территориясен төзекләндерүне оештыру буенча (шул исәптән урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр урнаштыру, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм тоту).
4.Территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм җир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, җирлекнең генераль планы, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясе нигезендә башкарыла.
5.Әлеге кагыйдәләр торак пункт территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын җыюны, чыгаруны, транспортлауны, утильләштерүне һәм эшкәртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләрне көйләми.
Төп төшенчәләр
6. Бу кагыйдәләрне тормышка ашыру максатыннан түбәндәге төшенчәләр кулланыла:
җирле әһәмияттәге автомобиль юлы транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән транспорт инфраструктурасы объекты һәм үз эченә автомобиль юлының бүлеп бирелгән полосасы чикләрендәге җир участокларын һәм аларда яки алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл япмасы һәм моңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмаларын, саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын ала, җитештерү объектлары, автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары;
фасадның архитектура үзенчәлекләре бинаның аерым характеристикалары, фасадның конструктив һәм эстетик сыйфатларын, шәһәр төзелеше тирәлеген (стиль һәм композицион бөтенлек, ритм, чагыштырмалылык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансын)чагылдыра;
фонсыз конструкцияләр тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда конструкция аерым хәрефләрдән, билгеләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;
территорияне төзекләндерү территорияне тоту буенча, шулай ук гражданнарның яшәү шартларының уңайлылыгын тәэмин итүгә һәм арттыруга, территориянең санитар һәм эстетик торышын саклауга һәм яхшыртуга юнәлдерелгән

территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру буенча чаралар комплексы;
вертикаль яшелләндерү биналарның һәм корылмаларның фасад өслеген, шул исәптән балконнарны, лоджияләрне, галереяларны, терәк стеналарны һ. б. куллану, аларда стационар һәм мобиль яшеллекләр урнаштыру өчен;
витрина пыялалы тишек (тәрәзә, витраж) фасадның бер өлешен биләүче тоташ пыяла рәвешендә;
төзелгән төзелешнең тышкы архитектура кыяфәте биналар һәм торак пункт территорияләре фасадларының архитектура-сәнгать һәм шәһәр төзелеше үзенчәлекләре , алар торак пунктның тышкы образын формалаштыра;
тышкы яктырту ысулы мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, анда мәгълүмат кыры аңа юнәлтелгән яктылык чыганагы белән яктыртыла, ул ераклыкта урнаштырылган;
квартал эчендәге (җирле) юл магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;
төзекләндерүне торгызу-юлның, хуҗалык юлының, тротуарның бөтен киңлегенә асфальт япманы сыйфатлы торгызу, бордюр ташын кире урнаштыру, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, газон үләннәре чәчү һәм бозылган яшеллекләр утырту белән борон астындагы газоннарны ремонтлау, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызу;
газон махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чәчү белән барлыкка китерелгән үлән япмасы, ул утыртулар, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы, шулай ук табигый үлән үсемлекләре өчен фон булып тора;
торак пункт территориясе муниципаль берәмлек чикләре чикләрендәге территория;
мәгълүматны тапшыруның динамик ысулы мәгълүматны электрон носительләр һәм таблолар ярдәмендә тапшыру ысулы, ул мәгълүматны алыштыруны күздә тота;
йорт хуҗалыгы шәхси торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан җир участогы;
ихата корылмалары җир участогында урнашкан вакытлыча ярдәмче корылмалар (погреба, Күгәрчен баз, сарай һ. б.);
йорт билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект исемнәре күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объектның халыкара символы, флаг тотучылар, истәлек такталары, полигонометрия билгесе, янгын гидранты күрсәткече, җир асты геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм коелар күрсәткечләре сүүткәргеч челтәре, торак канализациясе күрсәткече, җир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;
бина капиталь төзелеш объекты, ул бердәм күләмле төзелеш системасыннан гыйбарәт (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән), ул автоном рәвештә яши, реконструкцияләнә һәм файдаланыла ала;
яшеллекләр табигый һәм ясалма чыганаклы агач-куаклык һәм үлән үсемлекләре җыелмасы (шул исәптән Парклар, урманнар, аеруча саклана торган табигый территорияләр, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чәчәк Бакчалары, шулай ук аерым торган агачлар һәм куаклар);
җир участогы Җир өслегенең аны индивидуаль билгеләнгән әйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирүче характеристикалары булган өлеше;
җир эшләре туфракны казу, салу, торак пункт территориясен камилләштерелгән яки туфрак белән каплауны бозу яки юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән каплауны төзү (ясау) белән бәйле эшләр;
инженерлык коммуникацияләре инженер-техник тәэмин итү челтәрләре: сүүткәргеч, канализация, җылыту, торба үткәргечләр, электр тапшыру линияләре, элемтә һәм башка инженерлык корылмалары, алар торак Территориясендә бар яки салына;

торак пунктның тарихи территорияләре-XI гасыр башыннан 1959 елга кадәр үзләштерелгән аерым торак әһәмиятендәге территорияләр, аларга карата Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнарына ярашлы рәвештә, урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төрләре һәм төрләре билгеләнгән. Торак пунктның тарихи территорияләренең гомуми чикләре Башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбә яшелләндерү биналарның һәм корылмаларның түбәләрен архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәк бакчалары, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар һ. б.) булдыру өчен куллану;

яңгыр канализациясе (яңгыр) - җир өстендәге (яңгыр, эрегән), су сибү һәм дренаж суларын ташу өчен билгеләнгән технологик яктан бер-берсе белән бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы;

яктылык-яктылык агымының характеристикаларын (төс, яктылык, кертү чиратлыгы һ. б.) алыштыруны күздә тоткан яктылык-динамик эффект;

тышкы яктырту-тәүлекнең караңгы вакытында магистральләрне, урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, ишегалларын һәм җәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеләнгән элементлар җыелмасы;

төзелешнең тышкы архитектура кыяфәтен бозу урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төренә һәм төренә карата таләпләрне, шул исәптән мондый конструкцияләрнең тышкы кыяфәтенә яки урнаштыру урынына карата әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрне, торак пункт төзелешенең тышкы архитектура кыяфәтен саклау кирәклеген исәпкә алып, үтәмәү;

санкцияләнмәгән чүплек юридик яки физик затлар эшчәнлеге процессында барлыкка килгән каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, башка чүп-чарны 50 кв. м. артык мәйданда һәм 30 куб. м. артык күләмдә үз белдеге белән (рөхсәтсез) ташлау (урынлаштыру) яки җыю;

стационар булмаган сәүдә объекты-вакытлыча корылма яки вакытлыча конструкция, күчеп йөрүче корылмалардан тыш, җир участогы белән ныклы бәйләнмәгән сәүдә объекты (павильон һәм киоск);

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек мохитен формалаштыруны тәэмин итүче территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оештыру элементы, шулай ук инженерлык әзерлегенең төрле төрләре (вертикаль планлаштыру, террасалау, кронировкалау һ. б.) һәм яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү буенча эшләр башкару белән бәйле комплекслы процесс: агачларны, шул исәптән эре үлчәмле агачларны, куакларны турыдан-туры утырту, үләнле газоннар, чәчәк бакчалары, альпинарийлар һәм рокарийлар, махсус бакчалар төзү һ. б.;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикләнгән файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр предприятиеләрнең, оешмаларның, учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләре;

махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләр санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, үсентеләр питомниклары;

аеруча саклана торган табигый территорияләр-табигатьне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмиятенә ия булган, җирле үзидарә органнары карарлары белән тулысынча яки өлешчә хуҗалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгеләнгән табигый комплекслар һәм объектлар урнашкан җир, су өслеге һәм һава киңлеге участоклары;

җәмәгать транспортын көтү тукталышы җәмәгать транспорты тукталыш зонасы, пассажирларны утырту һәм төшерү һәм җәмәгать транспорты пассажирларын көтү зонасы булган махсус җиһазландырылган мәйданчык;
пыялалы фасад фасадның бөтен яссылыгын яки аның шактый өлешен билəүче тоташ пыяладан эшләнгән фасад;
ачык яктырту ысулы-яктылык чыганагының аның таралуына киртәләре булмаган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы;
торак пункт панорамасы торак пункт территориясенең ачык киңлектән (күл буе, мәйдан, су объектлары акваториясе, күренеш һәм күзәтү мәйданчыклары) кабул ителә торган фрагменты, ул торак пунктның характеристикаларын һәм силуэтын ача;
бина фасадларының колористик чишелеше паспорты (фасадларның төсле чишелеше) билгеләнгән тәртиптә килешкән һәм расланган документ, ул торак пункт территориясендә урнашкан аерым торган бина фасадының бердәм архитектура һәм төсле чишелешен билгели һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр билгели;
торак пункт урамнары перспективасы алгы фронтны һәм композицион, стиль һәм сәнгать характеристикалары булган урамнар силуэтын формалаштыручы торак пункт мохите фрагментын визуаль кабул итү;
җәяүлеләр зоналары торак пункт территориясендәге халык йөрү һәм мәдәни - көнкүреш максатларында, транзит хәрәкәт итү максатларында хәрәкәт итә торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган участоклар: тиз йөрүче урамнан тыш һәм җир өсте җәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренең, рекреацияләрнең югары концентрациясе, җәяүлеләр агымнарының югары суммар тыгызлыгы. Җәяүлеләр зоналары эспланадаларда, җәяүлеләр урамнарында, торак пункт мәйданнарының җәяүлеләр өлешләрендә формалаша ала;
йорт яны территориясе күп фатирлы йорт урнашкан җир участогы, яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары, әлеге йортны хезмәтләндерү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен билгеләнгән һәм күрсәтелгән җир участогында урнашкан башка объектлар;
янәшәдәге территория бина, корылма, койма, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары, бирелгән җир участогы чикләренә, шулай ук милектә, файдаланууда (хуҗалыкта)булган башка объектларга турыдан-туры тоташкан территория;
продуктив хайваннар һәм кошлар - хайваннар һәм кошлар, алар сөт, йон, йомырка һәм башкалар кебек продуктлар алу өчен кат-кат яки даими кулланыла;
тышкы мәгълүмат чарасын урнаштыру проекты (паспорт) - Башкарма комитет карары белән расланган, төзекләндерү элементының, ягъни тышкы мәгълүмат чарасының тышкы кыяфәтен һәм төгәл урынын билгеләүче һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка мәгълүматны үз эченә алган билгеләнгән формадагы документ;
территорияне санитар чистарту билгеле бер территориядән каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны җыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру) ;
яктылык тартмасы-тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда конструкция эчке яктырту белән бердәм күләм яки берничә күләмле элемент булып тора;
авыл хуҗалыгы хайваннары терлекчелек һәм башка авыл хуҗалыгы продукциясе җитештерү өчен кулланыла торган хайваннар, терлекләр, кыйммәтле тиреле хайваннар, куяннар, бал кортлары һ. б.;
махсуслаштырылган оешмалар муниципаль контрактлар нигезендә җирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендә махсус эшчәнлек төрләрен гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;
территорияләрне саклау-биналар, корылмалар, кече архитектура формалары, коймалар, төзелеш мәйданчыклары, яшелләкләр, җир асты инженерлык

коммуникацияләре һәм аларның конструктив элементлары, җир участогында урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;
җирле әһәмияттәге юлларны тоту юлларның, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын саклау нәтиҗәсендә эш комплексы;
тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (билге) - "кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә мәҗбүри булган мәгълүматны, ягъни оешманың фирма атамасы (исеме), аның урнашу урыны турында мәгълүматны кулланучыларга җиткерү өчен, оешма урнашкан урында һәм (яки) турыдан-туры товар, хезмәтләр сату гамәлгә ашырыла торган урында биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында урнаштырыла торган мәгълүмати конструкция булып торган территорияне төзекләндерү элементы (адресы) һәм аның эш режимы, шулай ук мәгълүматны үз эченә алган, ул закон нигезендә урнаштырылырга тиеш яки эшлекле әйләнеш йоласы буенча урнаштырыла һәм реклама белән бәйле максатларны күздә тотмый. "Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы" һәм "тышкы мәгълүмат чарасы" төшенчәләре бертөрле;
суперграфика фасадларны архитектура-сәнгатьчә бизәүнең бер алымы (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика), аның визуаль кабул итүен көчәйтә;
тактиль тышлык өслеге катламының фактурасы сизелерлек үзгәргән тышлык;
аерым торак әһәмиятендәге территорияләр-торак пункт территориясенең аерым статуска һәм (яки) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәткә ия булган өлешләре, аларга карата торак пункт төзелешенең тышкы архитектура кыяфәтен саклау максатыннан, әлеге Кагыйдәләр белән урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төрләре һәм төрләре, шул исәптән мондый конструкцияләргә таләпләр билгеләнә;
территорияләрне җыештыру-җитештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чараларны җыю, махсус билгеләнгән урыннарга чыгару белән бәйле эшчәнлек төре;
урамнар һәм гомуми торак юллары гомуми файдаланудагы территорияләр, аларның торак мохит эстетикасына югары таләпләр куела;
вәкаләтле орган башкарма комитет, үз компетенциясе чикләрендә торак пункт территориясен төзекләндерүне оештыруны, координацияләүне һәм контрольдә тотуны гамәлгә ашыра;
фасад бинаның тышкы ягы (төп, Ян, ишегалды);
фон конструкцияләре-тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда хәрефләр, билгеләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнаштырыла;
фриз фасадның яки козырьканың горизонталь полоса рәвешендәге декоратив рам элементы;
фронтон бина фасадының түбә дәрәҗәсеннән югарырак торган соңгы өлеше, соңгы кат тәрәзәләренең өске билгесеннән яки фасадның өске билгесенә кадәр үлчәнә;
территорияне төзекләндерү элементлары декоратив, техник, планлаштыру, конструктив җайланмалар, үсемлек компонентлары, төрле төр җиһазлар һәм бизәүләр, кече архитектура формалары, капиталь булмаган стационар булмаган объектлар, төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары.

II. Территорияләрне төзекләндерүгә, тотуны оештыруга һәм җыештыруга гомуми таләпләр

7.Торак пунктның бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (шул исәптән торак йортлар) һәм корылмалар (алга таба биналар, корылмалар)

төзекләндерелергә, тотылырга һәм җыештырылырга тиеш.

8.Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, юллар, җирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән җир кишәрлекләрен тотуны һәм җыештыруны вәкаләтле органнар үз вәкаләтләре чикләрендә оештыра.

9.Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, үзләренә милек хокукында, башка әйберләр яисә мәҗбүри хокукларда (алга таба - җир кишәрлекләренең хокук ияләре) караган җир кишәрлеген, шулай ук биналарны, корылмаларны гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә каралган күләмдә, мөстәкыйль рәвештә яисә махсуслаштырылган оешмаларны җәлеп итеп, җыештыралар үз акчаларын.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйберләр яки мәҗбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, җыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешенә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Әгәр җир участогы территориясендә төрле кешеләргә караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм җыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда, җыештырылырга тиешле территория барлык милекчеләр яки биналарның, корылмаларның башка хуҗалары (кулланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юридик зат милкендәге җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, хуҗалыктагы җир участогының чынлыкта барлыкка килгән чиге буенча территория җыештырылырга тиеш.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйберләр яки мәҗбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, фасадның эчтәлеге якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаса, фасадны тоту милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә башкарыла.

10.Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тоту һәм җыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрү конкурсында җиңгән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

10.1.Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм җыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысулларының берсенә туры китереп башкарыла: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау буенча эшләр башкаручы затлар - турыдан - туры күпфатирлы йорт белән идарә иткәндә йорт хуҗалары тарафыннан әлеге йортта (алга таба идарәче оешмалар).

11.Шәхси торак йортларның территорияләрен тоту һәм җыештыру мондый йортларның хуҗалары (эшкә алучылар) тарафыннан башкарыла.

12.Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын саклау һәм карау:

1) бирелгән җир участогы чикләрендә җир участогы милекчеләре яки башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә муниципаль заказ урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге эшләрне башкаруга конкурс җиңгән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятие, оешма, учреждение) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә әлеге объектларның хуҗалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә күп фатирлы йортларда торак биналар хуҗалары яки идарәче оешмалар;

5) җир өсте коммуникацияләренең саклау зоналарында, шул исәптән электр челтәрләрендә, яктырту челтәрләрендә, радиолинияләрдә күрсәтелгән коммуникацияләрнең хуҗалары;

6) җир асты коммуникацияләренең саклау зоналарында (әгәр урнаштыру рөхсәт ителгән булса) күрсәтелгән коммуникацияләрнең хуҗалары.

13.Урамнардан һәм юллардан җир асты һәм җир өстендәге суларны читкә алып китү өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын җыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

14.Җәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнарга, санитар кагыйдәләргә һәм нормаларга ярашлы билгеләнә.

Туалетларның санитар һәм техник торышы өчен аларның хуҗалары, хуҗалары, арендаторлары яки алар хезмәт күрсәткән махсус оешмалар җаваплы.

15.Төзекләндерү буенча эшләрнең вакытлычалыгы объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, заказчы тарафыннан билгеләнә.

16.Җирлек территориясен тоту һәм җыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән җир участогы чикләренә туры китереп билгеләнә (җир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, чынлыкта булган җир участогы чиге буенча).

17.Вәкаләтле орган билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә торак пункт территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне тоту һәм җыештыру буенча эшләрнең үтәлешен контрольдә тота.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир кишәрлекләрен, фасадларны һәм коймаларны, юлларны, шәхси торак йортларны, яңгыр канализациясе челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су агызу корылмаларын, техник элемтә чараларын, тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларны, төзелеш эшләре башкару урыннарын, җирләү урыннарын тоту буенча таләпләр, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышлары. Торак пункт территориясен бәйрәмчә бизәү

Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир кишәрлекләрен тоту буенча гомуми таләпләр

18.Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан җир участокларын аларның милекчеләре яки башка хокук ияләре үзләре яки махсус оешмаларны үз акчалары хисабына җәлеп итү юлы белән тоталар.

19.Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир участокларын тоту үз эченә алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм җир участокларын төзекләндерүне ала:

биналар, корылмалар фасадларының эчтәлеге;

- җир кишәрлеген җыештыру һәм санитар-гигиена чистарту;

гражданнар, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлеге нәтиҗәсендә барлыкка

килгән җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм чыгару;

- җир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карап тоту.

20.Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешенә, декоратив бизәлешкә һәм инженер элементларына зыян китермәскә тиеш һәм тиешле эстетик хәлдә тотылырга тиеш. Бина фасадының төсе фасадның гомуми мәйданының 1% тан артмаска тиеш.

Биналар, корылмалар фасадларының эчтәлеге

21.Биналар, корылмалар фасадларының эчтәлеге үз эченә ала:

- конструктив элементларны һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырькаларын, балкон һәм лоджияләрне, кәрнизләрне, канатларны һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскычларны, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлау һәм торгызу, һәм аларны буяу;

- су агымы, су агымы торбалары һәм су агызу урыннары булу-булмавын һәм аларны төзек хәлдә тотуны тәэмин итү;.

герметизация, җепләрне, ярыкларны һәм тишекләрне ябу һәм чигү;

керү төркемнәрен, отмостокларны, цоколь тәрәзәләре һәм подвалларга керү урыннарын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

фасадларның өслеген, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышына һәм эксплуатация шартларына бәйле рәвештә вакытында чистарту һәм юып чыгару;

тәрәзәләрне һәм витриналарны, элмә такталарны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.

22.Биналарның, корылмаларның, төзергә кушылган торак булмаган биналарның хуҗалары, башка хокук ияләре һәм тиешле бурычлар йөкләнгән башка затлар:

кирәк булганда, әмма елына бер тапкырдан да сирәгрәк фасадларны чистартырга һәм юарга,

- кирәк булганда, әмма елына ике тапкырдан да сирәгрәк түгел, яз көне (җылыту системалары сүнгәннән соң) һәм көз көне (җылыту сезоны башланганчы), кагыйдә буларак, химик чаралар белән тәрәзәләрнең, балкон һәм лоджия ишекләренең, подъездлардагы керү ишекләренең эчке һәм тышкы өслеген чистартырга һәм юарга;

агымдагы ремонтны, шул исәптән фасадны буяуны, фасадның чын хәлен исәпкә алып, 5-6 ел эчендә үткәрергә;

- фасадның аерым элементларына (цоколь, крылец, баскычлар, приемкалар, керү ишекләре, капкалар, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм лоджияләр, су агымы торбалары, тәрәзә төбендәге агымнар, сызыклы ачышлар һәм башка конструктив элементлар)ярдәмче ремонт ясарга;

фасадларның чыгып торган конструкцияләре җимерелү куркынычы янаган очракта саклау-кисәтү чараларын (капкалар, челтәрләр урнаштыру, элементның җимерелә торган өлешен демонтажлау һ. б.) башкарырга;

әгәр мондый элмә такта файдаланылмаса (арендатор (субарендатор) һәм башка очраклар чыкса) тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасын (вывеска) сүтәргә.

23.Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

биналар һәм корылмалар фасадлары стеналары өслегенең зарарлануы (пычрануы): агып чыгу, буяуның кабыгы, ярыклар, катламланган штукатурка, тышлык, кирпеч кирпечнең зарарлануы, тимер-бетон конструкцияләрнең саклагыч катламының катламы һ. б.;

панельләр арасындагы тоташуларны герметизацияләүне бозу;

штукатурканың, тышлыкның, фасадларның, биналарның яки корылмаларның цоколь өлешендәге буяу катламының зарарлануы (катламлануы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, Керү приемкаларының конструкциясе төзексезлеге;

биналар һәм корылмалар фасадларының чыгып торган элементларына зыян китерү (пычрану): балконнар, лоджияләр, эркерлар, тамбурлар, кәрнизләр, козырькалар һ. б.;

балконнарның, лоджияләрнең, парапетларның һәм башкаларның коймаларын җимерү (булмау, пычрану).;

бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә урнаштыру һәм эксплуатацияләү, тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын төзү, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз, учреждение такталарыннан, режимлы такталардан тыш;

фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында), биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның пыялалы ишекләрендә (шул исәптән ишекнең пыялалы өслегенең эчке ягында) афишаларны, белдерүләрне, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басма продукциясен алга таба куллану максатыннан элү һәм ябыштыру;

биналарның, корылмаларның фасадларына граффити салу, бу биналарның, корылмаларның, күп фатирлы йортның милекчеләренең ризалыгын алмыйча.

24. Кертү:

- подъездларга керү урынында мәгълүмат стендлары урнаштыру;

- проект карарына ярашлы рәвештә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналарын һәм кабельләрен урнаштыру.

Йорт билгеләре

25.Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән җиһазландырылырга тиеш.
26.Аншлаглар һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны тоту өчен җаваплы кешеләр җаваплы.

Керү төркемнәре (узеллар)

27.Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту җиһазлары, түбәтәй (козырька), өслеген тоташтыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен күчерү өчен җайланмалар һәм җайланмалар (пандуслар, периллар һ. б.) белән җиһазландырырга кирәк.

Пандус горизонталь канауларсыз, өслеге кытыршы текстуралы, бернинди материалдан ясалырга тиеш. Пандусларның саклагыч конструкцияләре булмаганда, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыклар каралган. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.

Пандусны борганда яки аның озынлыгы 9 м дан артык булганда һәр 9 м дан да сирәгрәк 1,5 х 1,5 м зурлыктагы горизонталь мәйданчыкларны күздә тотарга киңәш ителә.горизонталь мәйданчыкларда төшү тәмамлангач дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләрен тирә-юньдәге өслектән текстура һәм төс белән аерылып торырга кирәк.

Баскычның яки пандусның ике ягында да стенадан 40 мм ераклыкта урнашкан

түгәрәк яки турыпочмаклы кисәктәге 800920 мм биеклектә култыклар каралган.баскычларның киңлеге 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда аергыч култыклар каралган. Култыкларның озынлыгы пандус озынлыгыннан яки баскычның һәр ягыннан 0,3 м-дан да ким булмаска тиеш.култыкларның конструкцияләре кулның металл белән кагылуын булдырмаска тиеш.

28.Керү төркемнәрен проектлауда, яңартуда, бина, корылма фасадларын үзгәртүдә рөхсәт ителми:

подвалга һәм цоколь катына керү урыннары, идән дәрәҗәсе җир дәрәҗәсеннән 1,2 м югарырак урнашкан биналар, гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадларда;

җәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терәк элементлар (колонналар, терәкләр һ. б.) төзелеше;

бинаның бөтен фасадының комплексы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү урыннары (булганнарын исәпкә алып) төзелеше;

тротуарлар зонасында тротуарның минималь норматив киңлеге булган урам-юл челтәрен җиңел конструкцияләрдән (адымнар, пандуслар, веранда, яшелләндерү) керү төркеме элементларын янәшәдәге тротуарга 0,5 м артык урнаштыру;

күпфатирлы йортта керү төркемен күпфатирлы йортның милекчеләренең ризалыгын алмыйча урнаштыру;

- торак бина хуҗасының ризалыгын алмыйча керү төркемен төзү өчен балкон куллану;

күп фатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен вәкаләтле орган белән килешмичә үз белдеге белән урнаштыру.

Түбә

29.Биналарның, корылмаларның түбәсе, су агызу системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системалары башлыклары төзек хәлдә тотылырга һәм теләсә нинди һава шартларында йортларда яшәүчеләр һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

30.Кышкы вакытта биналарның хуҗалары һәм башка хокук ияләре, шулай ук идарәче оешмалар тарафыннан күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә түбәләрне кардан, боздан һәм сосулеклардан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Түбәләрне җәяүлеләр зоналарына караган якларда кардан чистарту участокларны саклау һәм барлык кирәкле саклык чараларын күрү белән һәм тәүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Түбәнең башка битләреннән, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташларга кирәк. Түбәдән җәяүлеләр юлы, җәмәгать транспортын көтү тукталышы, кар һәм бозның йөрү өлеше шунда ук җыештырылырга тиеш.

31.Кар һәм боз ташлаганда, сусаклагычлар казыганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агачлар һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең, яктыртуның һәм элемтәнең һава линияләренең, юл билгеләренең, юл светофорларының, юл коймаларының һәм юнәлеш бирүче җайланмаларның, җәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәлешнең һәм биналарның инженер элементларының саклануын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зыян китергән кеше хисабына торгызылырга тиеш.

32.Биналарның, корылмаларның түбәләрендә су агымы булырга тиеш, ул агып торган суның җәяүлеләр һәм җәяүлеләр зоналарына турыдан-туры эләгүенә юл

куймаска тиеш. Су агымы, чокырлар, су агымы өзелмәскә тиеш һәм җыелган су күләмен үткәрергә исәпләнгән булырга тиеш. Җәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыккан су агымы җәяүлеләр юллары чикләреннән читкә китәргә тиеш.

33. Рөхсәт ителми:

биналарның, корылмаларның түбәсендә түбәләрне (көрәкләр, кыстыргычлар, ватыклар), төзелеш материалларын, ремонт калдыкларын, кулланылмый торган механизмнарны һәм башка әйберләрне җыю;

биналарның түбәләреннән боз, кар һәм чүп-чарны су агымы торбалары воронкаларына ташлау.

Җир кишәрлекләрен карап тоту

34.Җир участоклары территориясләрен тоту үз эченә ала:

- көн саен чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан (боздан)чистарту;

юлларның, күперләрнең, урамнарның, тротуарларның, юлларның, җәяүлеләр территорияләренең йөрү өлешен бозга каршы материаллар белән эшкәртү;

- карны җыю һәм сөртү;

- кар һәм боз (кар-боз формацияләрен) чыгару;

контейнер мәйданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерларны, чүп урналарын, эскәмияләрне, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чисталыкта һәм техник яктан төзек хәлдә тоту һәм тоту;

чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын җыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

яңгыр һәм эрегән суларны читкә алып китү;

каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны җыю һәм чыгару;

тузан барлыкка килүне киметү һәм һаваны дымландыру өчен территорияне сугару;

- яшеллекләрнең саклануын тәэмин итү һәм аларны карау;

коммуналь билгеләнештәге объектлар, инженерлык коммуникацияләре (корылмалар), юллар, тимер юллар, күперләр, җәяүлеләр үтү урыннары төзелгәннән, реконструкцияләнгәннән һәм ремонтланганнан соң төзекләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрация, археология һәм башка җир эшләре үткәрү;

күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясе), гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы рәвештә җир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) тоту;

-җир кишәрлекләренең коймаларын тоту, шул исәптән җимерелгән (җимерелгән, сүтелгән) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм тоту, алар чит кешеләрнең территориягә үтеп керү һәм (яки) рөхсәтсез урыннарда калдыклар урнаштыру мөмкинлеген булдырмау, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юлларны саклау

35.Юлларны тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс җиңгән махсуслаштырылган оешмалар башкара.

36.Юл территорияләрен тоту үз эченә ала:

юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

тротуарлардан (йөтүче зоналарыннан, юллардан) һәм юлның йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм боз (бозлык) җыю;

- юу һәм юл япмаларын сугару;

газоннар һәм яшеллекләр турында кайгырту;

тышкы яктырту терәкләрен һәм җәмәгать һәм тимер юл транспортының контакт челтәрен ремонтлау;

кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

ясалма юл корылмалары составына керүче Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын, тау канауларын һәм ачык тәлинкәләрне төзү, ремонтлау һәм чистарту;

коймаларны, коймаларны, турникетларны, кечкенә архитектура формаларын төзү, ремонтлау һәм ел саен буяу.

37.Юл япмаларын саклау максатларында рөхсәт ителми:

йөк ташу;

урамнарда йөкләү-бушату эшләре вакытында рельсларны, бүрәнәләрне, тимер балкаларны, торбаларны, кирпечне, башка авыр әйберләрне ташлау һәм аларны җыю;

- юл һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ташлау һәм (яки) җыю.

38.Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

- металл юнәлеш бирүче җәяүлеләр коймаларын һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы вакытында башкарыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юылырга һәм туфракка салынырга тиеш;

- барлык юл билгеләре заказчы билгеләгән чират срокларында һәм тәртибендә юл билгеләрен ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;

юлларны билгеләү таләп ителгән төс һәм яктылык - техник характеристикаларны, тоташтыру коэффициентын, эксплуатация чорында мәйдан буенча саклануны тәэмин итәргә тиеш;

- юл билгеләрен ныгыту конструкцияләре һәм системалары күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлегенә бәйле рәвештә сайлана;

- юл билгеләре төзек хәлдә тотылырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча урнаштырылган юл билгеләре аларны урнаштыру кирәклеген китереп чыгарган сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә алына;

- визуаль-коммуникацион Система элементлары: Транспорт һәм җәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, торак пунктның планлаштыру-структура элементлары күрсәткечләре аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәтү өчен юлларда һәм транспорт развязкаларында урнаштырыла;

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияләрне төзекләндерү

39.Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (алга таба торак йортларның хуҗалары), әгәр закон яки килешүдә башкасы каралмаган булса,:

торак йортлар фасадларының, коймаларның (коймаларның), шулай ук йорт хуҗалыгы чикләрендәге башка корылмаларның тиешле хәле, аларны вакытында ремонтлау һәм буяу;

торак йортта тиешенчә урнаштырылган номер билгесе;

йорт хуҗалыгы территориясен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар хәлдә тотуны тәэмин итү;

йорт хуҗалыгы чикләрендә яшеллекләрне тәртиптә тоту, куакларны һәм агачларны санитар кисү, газүткәргечләрнең, кабель һәм һава электр тапшыру линияләренең һәм башка инженерлык челтәрләренең саклау зонасында агачлар утыртуга юл куймау;

су агымы өчен канау һәм торбаларны чистарту, язгы чорда эрегән суларны үткәрүне тәэмин итү;

- үзәкләштерелгән канализация булмаганда бирелгән җир участогы чикләрендә санитар нормаларга ярашлы рәвештә җирле канализация, юыну чокыры, бәдрәф җиһазлары, аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләү;

каты һәм зур габаритлы калдыкларны махсус мәйданчыкларда урнаштырылган контейнерларга җыю;

билгеләнгән тәртипкә ярашлы рәвештә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында җыю һәм чыгару.

40. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

чүп үләннәре белән пычрату, яфракларны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен йорт хуҗалыклары территорияләрендә һәм чикләреннән читтә яндыру;

"йорт яны" территориясен теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

- йорт читендә койма урнаштыру;

йорт хуҗалыгы территорияләрендә һәм аларга якын территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;

күмер, савыт, утын, эре габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары, йорт хуҗалыгы территориясе артында җыярга;

ишегалды корылмалары төзү, йорт хуҗалыгы территориясе артындагы чокырларны төзекләндерү;

бу территориянең урам юлларында махсус транспорт һәм урып-җыю техникасына керүне кыенлаштыра торган яки аңа керүне тыя торган киртәләр урнаштырырга;

территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга, сулыкларны тыгарга;

- комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт хуҗалыгы территориясендә сакларга;

тирә-яктагы территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;

су салу чүплекләре җайланмаларын урнаштырырга, сыек пычракларны агызырга, җитештерү һәм куллану калдыкларын юл өлешләренә чыгарырга.

Җир участогы хуҗасы хуҗалык корылмалары төзегән очракта, янәшәдәге территориядә төзелеш материалларын вакытлыча (6 айга кадәр) җыярга рөхсәт ителә. Шул ук вакытта автотранспорт йөрүе тәэмин ителергә тиеш.

Яңгыр канализациясе челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су агызу корылмаларын тоту

41.Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коелары, җир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспортның һәм җәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итүче төзек хәлдә тотылырга тиеш.

42.Кабул итү, тупик, күзәтү һәм башка коеларны һәм камераларны саклау, чистарту һәм техник яктан төзек хәлдә тоту аларның хуҗалары тарафыннан гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы рәвештә тәэмин ителә.

43.Җирлектә яңгыр канализациясенең магистраль һәм квартал эчендәге челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү җирлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә башкарыла.

Яңгыр канализациясенең ведомство челтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмаларның акчалары хисабына башкарыла.

Хуҗасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны тотуны гамәлгә ашыручы махсус оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә тотылырга тиеш.

44.Яңгыр канализациясе коллекторларын саклау максатыннан коллектор күчерешеннән һәр якка 2 м саклау зонасы урнаштырыла.

45.Яңгыр канализациясе коллекторларының саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар белән язмача килешмичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда рөхсәт ителми:

- җир эшләрен башкару;

яңгыр канализациясе челтәрләренә зыян китерергә, су кабул итү люкларын ватарга яки җимерергә;

төзелешне гамәлгә ашыру, сәүдә, хуҗалык һәм көнкүреш корылмаларын урнаштыру;

сәнәгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

46. Урамнарны, биналарны, корылмаларны су басу, суүткәргеч, канализация, яңгыр җайланмалары, системалар, челтәрләр һәм корылмалар төзек булмау сәбәпле су агып китүдән бозлар барлыкка килү, шулай ук газоннарга, тротуарларга, урамнарга һәм ишегалды территорияләренә су ташлау, суырту яки агызу рөхсәт ителми.

47.Торак территориясендә суны йота торган коелар һәм парга әйләндерү мәйданчыклары урнаштыру рөхсәт ителми.

48.Яңгыр кабул итүче коелар рәшәткәләре даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткәрү сәләтен чикләүче рәшәткәләрне һәм коеларны тыгып, тутырырга ярамый. Яңгыр канализациясенең күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылмый. Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын чистартканнан соң, алынган пычрануның барлык төрләре шунда ук чыгарылырга тиеш.

49.Күзәтү коелары люкларын тоташтыру бер дәрәҗәдә башкарылырга тиеш, юллар, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән капланган.

Күзәтү коелары люкларының юл өлеше, тротуарлар, җәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән 2 см - дан артык булмаган, яңгыр кабул итү коелары белән 3 см-дан артык булмаган тоташу дәрәҗәсе тайпылырга мөмкин.

50.Капкачлары яки рәшәткәләре җимерелгән яки юк булган коммуникация коелары, ачыкланганнан соң ук, челтәрне эксплуатацияләүче оешма тарафыннан кәртәләнергә, тиешле кисәтү билгеләре белән билгеләнергә һәм билгеләнгән срокларда алыштырылырга тиеш.

51.Инженерлык челтәрләрендә планлы эшләр вакытында канализация агынтыларын канализация челтәренең иң якын коеларына, суүткәргеч суына һәм җылылык челтәрләреннән суны яңгыр канализациясенә (ул булганда) агызу башкарыла. Юлга су ташлау тыела.

Агып чыгу нәтиҗәләрен бетерү зыян күргән инженерлык челтәрләре хуҗалары көче һәм акчалары хисабына башкарыла.

52.Яңгыр канализациясе челтәрләренең төзек техник торышы өчен җаваплылык (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемтә чараларын тоту

53.Биналарны инженер-техник тәэмин итү өчен билгеләнгән элемтә, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләрнең кабель линияләрен урнаштыру Җир асты ысулы белән башкарыла (траншеяләрдә, каналларда, тоннельләрдә).

54.Тышкы коммуникацияләрне биналарга башка ысул белән (һава, җир өстендәге) үткәрү аларны эксплуатацияләүче оешмаларның тиешле техник шартларын алу шарты белән җир астында урнаштыру мөмкин булмаган очракта гына рөхсәт ителә.

55.Асылмалы элемтә линияләрен һәм һава-кабель үтүләрен ныгыту сыйфатында кулланырга ярамый:

автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл коймалары, светофорлар, юл билгеләре урнаштыру өчен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;

бина һәм корылмаларның фасадлары, түбәләре, стеналары элементлары (төтен чыгару, вентиляция, телевидение һәм радионың коллектив кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козырькалар, ишекләр, тәрәзәләр).

56.Рөхсәт ителми:

бер бинадан икенчесенә һава ысулы белән элемтә кабельләре салганда юлларны кисеп чыгу;

- кабель запасларын тарату шкафыннан читтә урнаштырыгыз;

57.Милекчеләр (хуҗалар) техник элемтә чараларын (кабельләр, кабельләрне ныгыту элементлары, бүлү һәм муфта шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник җайланмаларны тиешле хәлдә (изоляция тышчасы өзелүгә һәм/яки булмауга, буяу булмауга, коррозиягә һәм/яки механик зыянга юл куймау, чыбыкларны бәйләү һәм/яки аларны терәкләргә төрү яктырту һәм электр тапшыру линияләре).

Тышкы яктырту объектларының (чараларының) эчтәлеге

58.Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, энергия чыганаклары (шул исәптән җыюлар, туклану пунктлары, идарә итү тартмалары) керә.

59.Урамнар, юллар, җәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның территорияләре, шулай ук иҗтимагый һәм торак биналарның аншлаглары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак мәгълүмат элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

60.Биналар һәм корылмалар хуҗалары, милек формаларына карамастан, проектлар буенча биналарны һәм корылмаларны архитектура-сәнгать яктырту булуын һәм эшләвен тәэмин итәргә тиеш.

61.Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләми торган яктырткычлар саны 3 проценттан артмаска тиеш, башка торак территорияләрдә (район билгеләнешендәге урамнар, ишегалды территорияләре) 5 процент, Җир асты җәяүлеләр үтү урыннарында 10 процент көндезге, шулай ук кичке һәм төнге режимда (10 яктырткычка бер яктырткыч кертелмәгән рөхсәт ителә).

62.Терегөмешле газ разрядлы лампалар махсус бу максатлар өчен бүлеп бирелгән биналарда сакланырга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә

чыгарылырга тиеш.

Күрсәтелгән лампаларны торак чүплекләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгарырга ярамый.

63.Металл терәкләр, кронштейннар һәм тышкы яктырту җайланмаларының башка элементлары чисталыкта булырга, крен, коррозия очагы булмаска һәм кирәк булганда милекчеләр (хуҗалар, кулланучылар) тарафыннан буялырга тиеш, әмма өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк түгел, һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш.

64.Бердәм тышкы яктырту системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктыртуларын тотуны һәм ремонтлауны муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс җиңгән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма башкара.

Торак йортларның кереш бүлү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктыртуын саклау һәм ремонтлауны идарәче оешмалар башкара.

65.Тышкы яктырту таянычлары, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре таянычлары, саклагыч, аергыч коймалар, юл корылмалары һәм юл җиһазлары элементлары буялырга, язулардан һәм теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта тотылырга тиеш.

66.Тышкы яктырту терәкләрен, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрен алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләр өч тәүлек эчендә челтәр хуҗалары тарафыннан сүтелергә һәм чыгарылырга тиеш.

Тышкы яктыртуның җимерелгән терәкләрен чыгару юллардагы терәк хуҗасы тарафыннан шундук, калган территорияләрдә мондый ихтыяҗ ачыкланганнан соң (демонтажланганнан соң) бер тәүлек дәвамында башкарыла.

67.Яктырту терәкләрендә һәм җәмәгать (тимер юл) транспортының Контакт челтәрендә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнерлек тышкы кыяфәте өчен әлеге терәкләрнең хуҗасы (хуҗасы) җаваплы.

68.Тышкы яктырту җайланмаларын чыбыклар өзелгәндә, терәкләр, изоляторлар зыян күргәндә файдалануга рөхсәт ителми.

Электр чыбыкларының өзелүе яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйле тышкы яктырту җайланмаларының эшендә бозылуларны ачыклаганнан соң ук төзәтергә кирәк.

69.Сымнарны һәм кабельләрне тышкы яктырту челтәрләренә һәм җайланмаларына үз белдеге белән тоташтыру һәм тоташтыру рөхсәт ителми.

70.Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән җиһазландырылган объектлар, шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмаларның милекчеләре (хуҗалары) :

- урамнарның, юлларның тиешле яктыртылуын, терәкләрнең һәм яктырткычларның, яктырткыч җайланмаларның сыйфатын күзәтергә, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

- билгеләнгән тәртип буенча яктыртуны кабызуны һәм сүндерүне күзәтергә;

тышкы яктыртуны урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү һәм бизәү кагыйдәләрен үтәргә;

- тышкы яктырткычларны вакытында алыштырырга.

Кече архитектура формаларының эчтәлеге

72.Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәү элементлары,

мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен җайланмалар, су җайланмалары, муниципаль җиһазлар, торак пункт территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

73. Кече архитектура формаларын тоту бирелгән җир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә хокук ияләре тарафыннан башкарыла муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс җиңгән оешма белән килешү нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

74. Кече архитектура формалары ияләре:

кечкенә архитектура формаларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

язгы чорда кече архитектура формаларын планлы тикшерү, аларны иске буяудан, тутыкмадан чистарту, юып, буяу, шулай ук сынган элементларны алыштыру;

кышкы чорда кечкенә архитектура формаларын, шулай ук аларга якынлашу юлларын кардан һәм боздан чистартырга;

елына бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә комлыкларны җайлаштыру, комлыкларда комны алмаштыру;

балалар, спорт, хуҗалык мәйданчыклары һәм ял итү мәйданчыклары җиһазларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм куркынычсызлыгы таләпләренә туры килүен күзәтергә;

- фонтаннар эшләгән чорда су өслеген чүп-чардан көн саен чистартып торырга кирәк.

75. Рөхсәт ителми:

- кече архитектура формаларын максатсыз куллану (балалар уен мәйданчыкларында өлкәннәрнең ялы, спорт мәйданчыкларында кер киптерү һ. б.);

теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектура формаларына элдерергә һәм ябыштырырга;

кечкенә архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын вату һәм бозу;

фонтаннарда су коену.

Стационар булмаган объектларны тоту

76.Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны урнаштыру схемасы буенча муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

77.Җир участогын арендалау срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтелергә, ә җир участогы азат ителергә һәм башлангыч хәлгә китерелергә тиеш.

78.Стационар булмаган объектларның хуҗалары булган юридик һәм физик затлар:

- аларны ремонтлау һәм буяу. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы күренешне һәм төсне саклауны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

- стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштырырга, урналарны көн дәвамында кирәк булганда, әмма тәүлегенә бер тапкырдан да сирәгрәк чистартырга, урналарны елына бер тапкырдан да сирәгрәк буярга.

79. Рөхсәт ителми:

стационар булмаган объектларга проектларда каралмаган төзергә, козырькалар, навеслар һәм башка конструкцияләр төзергә;

стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыту җиһазларын кую;

стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә савыт - саба, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм җитештерү характерындагы башка әйберләрне җыярга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен кулланырга;

- стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы өзеклекләрне җиһазлар, калдыклар белән тутырырга.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын тоту

80.Төзелеш мәйданчыкларын тоту, ремонт, төзелеш һәм башка эш төрләре тәмамланганнан соң төзекләндерүне торгызу төзүчегә йөкләнә.

Төзелеп бетмәгән, эш алып барылмый торган объектлар төзелеш челтәрләре белән ябылырга тиеш

81. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы, шулай ук җитештерү чорында:

- Башкарма комитетның хокукый актлары таләпләренә туры китереп, төзелеш мәйданчыгы территориясенең бөтен периметры буенча типовой койма урнаштырырга;

төзелеш мәйданчыгының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

төзелеш мәйданчыгының тиешле техник торышын, аның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басу продукциясеннән һәм граффитидан вакытында чистартырга;

- төзелеш мәйданчыгы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирүче мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

төзелеш мәйданчыгы периметры буенча тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;

- төзелеш мәйданчыгына төзекләндерелгән керү юлларын, мәйданчык эчендәге юлларны һәм урамнарның (юлларның)йөрү өлешенә пычрак һәм чүп-чарны чыгаруны булдырмаучы транспорт чаралары тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын җиһазландырырга;

төзелеш мәйданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын җыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар булуны тәэмин итәргә;

төзелеш мәйданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

төзелеш мәйданчыгы территориясеннән җыелган һәм калдыклар булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килешенгән махсус билгеләнгән урыннарга чыгаруны тәэмин итәргә;

эшләрне башкарганда җир асты инженер коммуникацияләренең, тышкы яктырту челтәрләренең, яшеллекләрнең һәм кече архитектура формаларының саклануын тәэмин итәргә.

82.Төзелеш материаллары, җиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче биналар, эшчеләрне һәм хезмәткәрләрне вакытлыча табу өчен көнкүреш вагончыклары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау өчен урыннар төзелеш оештыру проектына ярашлы рәвештә төзелеш мәйданчыклары чикләрендә урнаштырыла.

83. Рөхсәт ителми:

-торак зонасы янында төзелеш, ремонт, йөкләү-бушату һәм башка эшләрне

оештыру һәм үткәрү, алар тынлыкны бозу белән бергә бара, коткару, авария-тергезелеш һәм гражданнарның шәхси һәм җәмәгать иминлеген тәэмин итү белән бәйле башка кичектергесез эшләрдән тыш, 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр;

Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән башка юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен тарайту яки ябу;

- чүп-чарны яндыру һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерү.

Җирләү урыннарын тәртиптә тоту

84.Этик, санитар һәм экологик таләпләргә туры китереп бирелгән җирләү урыннарын тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән җирләү урыннарын тоту кагыйдәләре нигезендә башкарыла.

85.Җирләү урыннарын санитар тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрү конкурсында җиңгән махсуслаштырылган оешма башкара.

86.Җирләү урыннарын тоту таләпләре:

- зиратлардагы җәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Җәмәгать бәдрәфләре территориясендәге урналар чистартылырга тиеш;

- зират территориясендәге чүп контейнерлары һәм урналар чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган саен, 3 көнгә бер тапкырдан да сирәгрәк чыгарылырга тиеш;

- ауган һәм авария хәлендә агач утырту рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агачлар табылганнан соң бер тәүлек эчендә сүтелергә тиеш;

каралмаган каберләр яки шәхесләре билгеләнмәгән үлгәннәр каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, калкулык һәм кабер ташы белән җиһазландырылырга тиеш.

87.Кышкы чорда җирләү урыннарының үзенчәлекләре:

- зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз калдыклары булмаган тигез кар өермәсе булырга мөмкин;

- үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозга каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен эшкәртү кар яуганнан соң ук башланырга тиеш;

- беренче чиратта карны чыгару, бозны казу һәм Үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз формацияләрен бетерү кирәк;

- җирләү урыннарының җәяүлеләр зоналарында бозга каршы материаллар кулланырга, юллардан чистартыла торган тозлы кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга җыярга ярамый.

88. Җәйге чорда җирләү урыннарының үзенчәлекләре:

үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм күмелгән урыннарда гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрле пычрануплардан чистартылырга тиеш;

-яшеллекләрне санитар кисү, чүп үләннәрен агач-куаклыклардан алып ташлау буенча чаралар ел саен үткәрелергә тиеш.

89.Җирләү урынын, кабер өстенә куелган корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, зиратлар һ.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбарийдагы нишаны карау буенча эшләрне ире(ой), туганнары, үлгән кешенең законлы вәкиле яки санитар таләпләрне мәҗбүри үтәп башка кеше башкара.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын тоту

90.Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын (алга таба тукталыш) гамәлдәге төзелеш нормаларына һәм кагыйдәләренә, шулай ук әлеге Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә тукталышны урнаштыру өчен бирелгән җир участогының Хокук иясе (алга таба хуҗасы) тота.

91. Хуҗалар бурычлы:

тукталыш территорияләренең бөтен периметры буенча механик тәэсирләргә һәм тышкы мохит тәэсирләренә чыдам булырга тиешле койма урнаштырырга;

тукталышларның тиешле техник торышын, аларның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басу продукциясеннән вакытында чистартырга;

Материалларны җыюга, комплектланмаган транспортны, тукталыш территорияләрендә һәм тукталышларга якын территорияләрдә төрле конструкцияләрне саклауга юл куймаска;

тукталыш территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килгән яктылыкны тигез бүлүне тәэмин итүче тышкы яктырту белән җиһазландырырга;

тукталыш территорияләрендә автомобильләр юуга һәм ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр тукталышына юл куймаска;

- санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәп, тукталыш территорияләрен тоту.
- даими рәвештә санитар эшкәртү һәм чистарту үткәрергә, калдыкларны җыю өчен контейнерлар (урналар) урнаштырырга, каты көнкүреш калдыкларын, карны даими чыгаруны тәэмин итәргә;
- инвалидларның тукталышлар территориясенә киртәсез керүен тәэмин итү. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын парковкалау урыннарыннан «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»24.11.1995 ел, № 181-ФЗ Федераль законның 15 статьясы нигезендә бушлай файдаланалар.

Торак пункт территориясен бәйрәмчә бизәү

92.Торак пункт территориясен бәйрәмчә бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, мөһим вакыйгалар белән бәйле чаралар үткәрү чорында башкарыла.

Бәйрәм бизәлеше дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирляндалар, паннолар, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыруны, шулай ук бәйрәм иллюминациясе җайланмасын үз эченә ала.

Бәйрәм бизәлеше элементларын әзерләгәндә һәм урнаштырганда, юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын төшерергә, зарарларга һәм аларның күрүчәнлеген начарлатырга ярамый.

IV. Торак пункт территорияләрен җыештыру тәртибе, шул исәптән төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны үтәүнең вакыты

Торак пункт территориясен җыештыруга һәм тотуга гомуми таләпләр

93. Торак пункт территориясен җыештыру һәм тоту:

1) җәйге чорда 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;

2) кышкы чорда 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар Башкарма комитет тарафыннан һава шартларына бәйле рәвештә төзәтелә ала.

94.Торак пункт территориясен җыештыру:

1) торак пункт территориясен тоту, җыештыру буенча системалы эшләр;

2) Башкарма комитетның хокукый актларына ярашлы рәвештә бердәнбер массакүләм чаралар (өмәләр).

95.Торак пункт территориясен җыештыру җәйге чорда торак пункт территориясенең пычрануын һәм тузанлылыгын киметү максатыннан юып, сугару, сөртү һәм торак пункт территориясен тоту буенча башка эшләр үткәрү юлы белән башкарыла һәм үз эченә ала:

ясалма япма белән капланган территорияләрне сөртү (коры һава торышында су сибү), урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр канализациясе белән җиһазландырылган ясалма япма белән башка территорияләрнең юл япмаларын тузаннан һәм пычрактан юу. Юл япмаларын, мәйданнарны, тротуарларны һәм башка ясалма япма белән капланган территорияләрне юып чыгару япманың бөтен киңлегенә башкарыла;

яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

- барлык территориядән чүп җыю;

ел саен, 1 июньгә кадәр, кечкенә архитектура формаларын, бакча һәм урам җиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар мәйданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

гомуми файдаланудагы территорияләрдә, яшелләндерелгән чикләнгән файдалану һәм махсус билгеләнештәге территорияләрдән тыш, үләнне вакыт-вакыт (үләннең Биеклеге 15 см артык булганда) чабу һәм тәүлек дәвамында чабып алынган үләнне җыю;

яфрак төшү чорында коелган яфракларны җыю һәм чыгару тәүлегенә бер тапкыр;

юганнан соң чүп-чардан чүп-чар янындагы тәлинкәләрне җыештыру.

96 Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияләрне җыештыру үз эченә ала:

- юл япмаларын һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;

тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгәч җәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл япмаларын бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

язгы чорда карны йомшарту һәм эрегән суларны читкә чыгаруны оештыру.

97.Торак пункт территориясендә башкарыла торган урып-җыю эшләренең технологиясе һәм режимнары, һава шартларына карамастан, Транспорт чараларының һәм җәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

98. Кышкы чорда җәяүлеләр тротуарларын, җир өсте юлларын, баскычларны җыештыру үзенчәлекләре:

- интенсив кар яуган чорда җәяүлеләр тротуарлары, баскычлар бозга каршы материаллар белән эшкәртелергә һәм чистартылырга тиеш;

- бозлавык барлыкка килгәч, бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгаклык ачыкланганнан соң дүрт сәгатьтән артмаска тиеш;

калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган юеш карны газонга яки бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарга, яшеллекләр саклану һәм эрегән сулар агымын тәэмин итү шарты белән җыярга рөхсәт ителә.

99. Торак пункт территориясендә рөхсәт ителми:

урамнарда, мәйданнарда, яшеллекләр белән участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм башка гомуми файдаланудагы

территориялəрдə сорить;

гамəлдəге законнарга ярашлы рəвештə җирлəү урыннарыннан тыш гомуми файдаланудагы территориялəрдə мемориаль каберлек корылмалары (истəлекле Корылмалар, коймалар) урнаштырырга;

- бу максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исəптəн муниципаль җəмəгать транспорты маршрутларының соңгы пунктларында транспорт чараларын юарга, салонны чистартырга һəм техник хезмəт күрсəтергə;

биналарны һəм корылмаларны төзеклəндерү элементларын, һəйкəллəрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һəм гомуми файдалану территориялəрендə төзеклəндерүнең башка элементларын вату һəм бозу, шулай ук аларны үз белдеге белəн үзгəртеп кору, үзгəртеп кору һəм үзгəртеп коруны башкару;

язулар, рəсемнəр ясау, Мəгълүмати-басма продукцияне ябыштыру һəм элгəндə, җəмəгать транспортын көтү тукталышларына, стеналарга, баганаларга, коймаларга (коймаларга) һəм бу максатлар өчен каралмаган башка объектларга граффити салу;

күчмə милекне чиклəрдəн һəм (яки) бирелгəн җир участоклары коймаларыннан читтə сакларга һəм сакларга;

тара, сəнəгать товарлары һəм башка сəүдə əйберлəрен тротуарларда, газоннарда, юлларда урнаштырырга һəм җыярга;

билгесез урыннарда кар туплау;

тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һəм башка җайланмалар урнаштыру аша үз белдегең белəн юлларны һəм тротуарларны ябарга.

100. Калдыкларны санкциялəнмəгəн урыннарга урнаштырган кешелəр үз хисабына əлеге территорияне җыештырырга һəм чистартырга, ə кирəк булганда җир участогын рекультивациялəргə тиеш.

Әгəр 20 тəүлек эчендə рөхсəтсез урында калдыклар урнаштырган зат билгелəнмəгəн булса, калдыкларны бетерү һəм санкциялəнмəгəн чүплек территориялəрен рекультивациялəү əлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар (яки əлеге төр хезмəтлəр күрсəтү килешүдə каралган очракта калдыкларны чыгаруны гамəлгə ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

101.Билгелəнгəн тəртиптə бирелмəгəн һəм муниципаль милектə булган җир участокларында (территориялəрдə) стихияле рəвештə барлыкка килгəн чүплеклəрне бетерү вəкалəтле орган тарафыннан тəэмин ителə.

Җирле əһəмияттəге автомобиль юлларын җыештыру

102. Җирле əһəмияттəге автомобиль юлларын (алга таба юлларны) җыештыру даими рəвештə юл өлешен, тротуарларны, парковкаларны (парковка кисəлəрен), җəмəгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп - чардан, кардан һəм боздан чистарту буенча чаралар комплексын үз эченə ала.

103.Язгы-җəйге чорда юлларны җыештыру юуны, сугаруны, тузанлылыкны бетерүне, сөртүне һ. б. үз эченə ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны җыештыру чүп-чарны, карны һəм бозны, пычракны җыештыруны һəм чыгаруны, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздə тота.

104. Юл буенда урнашкан урналарны чистарту көненə бер тапкырдан да сирəгрəк,

тукталыш мәйданчыкларында көнгә ике тапкыр башкарыла.

105.Җәмәгать транспортын көтү Павильоны тузанланмаска, буялырга һәм юылырга, санкцияләнмәгән мәгълүмати-басу продукциясеннән, граффитидан чистартылырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

106. Аерым элементлар буенча җәйге юл җыештыру таләпләре:

- юл өлеше төрле пычранулардан тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлек буенча юылырга тиеш. Көйләү сызыклары белән билгеләнгән күчерелмә, резерв полосалар даими рәвештә комнан һәм вак чүп-чардан чистартылырга тиеш;

- ике метрлы лотковый зоналарда туфрак-күл наносы һәм пычранулар булырга тиеш түгел. Кечкенә генә ком кисәкчәләре һәм төрле вак чүп-чар белән пычрануга юл куела, алар махсус машиналарның эш циклы арасында барлыкка килергә мөмкин;

- юл кырыйлары зур габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

107.Кышкы юл җыештыру таләпләре:

- кышкы чорда юлларны җыештыру:

юлны кардан һәм боздан чистарту, җәмәгать транспортын көтү тукталышлары, карны сөртү, валларга күчерү һәм карны чыгару;

108. Рөхсәт ителми:

- квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешма территорияләреннән, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан 8.00 сәгатьтән соң чистартыла торган кар, боз тротуарларга, юлның һәм юлның йөрү өлешен җыештыручы кеше белән килешү булмаганда күчерергә яки күчерергә;

техник тоз һәм сыек хлорлы кальцийны бозга каршы реагент буларак тротуарларда, җәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка җәяүлеләр зоналарында һәм яшеллекләр белән территорияләрдә кулланырга;

билгеләнгән тәртиптә килешмәгән урыннарда карны чыгару һәм җыю;

- кар валлары формалаштыру:

юллар һәм урамнар киселешендә бер дәрәҗәдә һәм тимер юл кичүләре янында күрү өчпочмагы зонасында;

җәмәгать транспортын көтү тукталышларыннан 20 метрдан якынрак;

транспорт коймалары яки югары бордюр белән җиһазландырылган юл участокларында;

тротуарларда;

янәшәдәге территорияләргә керү юлларында;

автотранспорт тәгәрмәчләре белән юлларга туфрак һәм пычрак чыгару;

-туфрак, чүп-чар, сыек төзелеш материаллары, җиңел савыт-саба ташырга, юлларны пычратуны булдырмаучы брезент яки башка материал белән капланмаган агачларны йоклатырга, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-күл эремәсе, эзбизташ, бетон катнашмаларын) юл, тротуар, юл кырыена яки юл кырыена агызу мөмкинлеген булдырмаучы чаралар күрмичә ташырга юл янындагы газон полосасы.

Чистарту, санитария һәм төзекләндерү
кешеләрнең ял итү һәм күпләп тору урыннары

109. Кешеләрнең ял итү һәм күплэп тору урыннарына түбәндәгеләр керә::

мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, торак урманнарда оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һ. б.;

сәүдә объектлары (чашлап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклап сату челтәре объектлары комплекслары), җәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары территорияләре;

административ һәм иҗтимагый биналарга, учреждениеләргә якын территорияләр.

110.Мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләрне җыештыру:

- кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны җыештырганда, яшеллекләрнең саклануы һәм эрегән суларның агып китүен тәэмин итү шарты белән, химик реагентлар булмаган карны алдан билгеләнгән урыннарга вакытлыча туплау рөхсәт ителә.

111. Ваклап сату базарларын чистарту һәм санитар эчтәлек:

- ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба-базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хуҗалык һәм контейнер мәйданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән җиһазландырылырга, яңгыр һәм эрегән сулар агымы өчен каты япмаларга һәм авышлыкларга ия булырга, шулай ук суүткәргеч һәм канализациягә ия булырга тиеш;

базар территориясен төп җыештыру ул ябылганнан соң башкарыла. Көндез патруль җыештыру һәм каты көнкүреш калдыклары белән тулыланган чүп җыю урыннарын чистарту башкарыла;

- җәйге чорда базар территориясендә атна саен дымлы җыештыру мәҗбүри рәвештә башкарыла;

- базар территориясе 40 кв. м мәйданга исәпләнгән бер урна исәпләнгән урналар белән җиһазландырыла, өстәвенә, алар арасындагы ара прилавка линиясе буенча 10 м дан артмаска тиеш;

112.Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмаларның, сәүдә һәм көнкүреш хезмәт күрсәтү предприятиеләренең, киоскларның, сәүдә палаткаларының һәм павильоннарның эшчәнлегенә каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төземичә рөхсәт ителми.

113.Сәүдә һәм (яки) җәмәгать туклануы объектларын җыештыру һәм санитар тоту:

- сәүдә һәм (яки) җәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча җыештыру тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаган күләмдә (иртән һәм кич) башкарыла. Көндез патруль урналарын һәм чүп җыю урыннарын җыештыру һәм чистарту үткәрелә;

- сәүдә һәм (яки) җәмәгать туклануы объектларына керү урынында кимендә ике урна урнаштырыла;

- калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

114.Башка сәүдә мәйданчыклары территорияләрен, стационар булмаган вак ваклап сату челтәре объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектларны җыештыру елның җылы вакытында мәҗбүри алдан сугару белән

ябылганнан соң башкарыла. Агымдагы җыештыру көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

115. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп тору урыннарын төзекләндерү:

-кешеләрнең ял итү һәм күпләп яшәү урыннары территориясендәге төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге катгый япмаларны (плиткалы түшәм яки асфальт рәвешендә), өслекләрне тоташтыру элементларын, яшелләндерү, эскәмияләр, урналар һәм чүп-чар өчен кече контейнерларны, урам техник җиһазларын, яктырту җиһазларын, архитектура-декоратив яктырту җиһазларын, торак пункт мәгълүмат, яшелләндерү участокларын саклау элементлары (металл коймалар, махсус төр тышлыклар һ. б.);

- ял итү һәм кешеләрнең күпләп яшәү урыннарының барлык территорияләре, пляжлардан тыш, каты япма яки чәчелгән үләннәр яки яшеллекләр белән үсемлекләр туфрагы булырга тиеш;

- кешеләрнең ял итү һәм күпләп яшәү урыннары территорияләрендә яшелләндерү участокларын чәчәк бакчалары, газоннар, ялгыз, төркем, гади утыртулар, вертикаль, күп катлы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

- кешеләрнең ял итү һәм күпләп тору урыннары бәдрәфләрне урнаштыру һәм тоту таләпләрен үтәп, җиһазландырылган һәм эшләүче бәдрәф кабиналары белән комплектланырга тиеш;

пычрануга карап, фонтаннарны, буаларны, елга ярларын ял итү урыннары яки кешеләр күпләп булган урыннарда чистартырга кирәк;

- массакүләм чаралар үткәргәндә аларны оештыручылар чараны үткәрү урынын җыештыруны һәм бозылган төзекләндерүне торгызуны тәэмин итәргә тиеш. Чараны үткәрү урынын җыештыру һәм бозылган төзекләндерүне торгызу тәртибе билгеләнгән тәртиптә чараны уздыруга тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

116. Ял итү һәм күпләп тору урыннарында кешеләргә рөхсәт ителми:

- савытларны һәм сәүдә җиһазларын моның өчен билгеләнмәгән урыннарда саклау, саклау;

территорияне җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

- автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, эшкәртелгән ягулык-майлау сыеклыкларын агызырга;

автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар оештыру, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштыру;

газоннарга, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерергә;

кечкенә архитектура формаларына зыян китерергә һәм аларны билгеләнгән урыннардан күчерергә;

сыек продукт калдыкларын, сатуратор җайланмаларыннан, ачыткы һәм сыра цистерналарыннан суны тротуарларга, газоннарга һәм торак юлларга агызырга;

- автотранспорт чараларының түләүле тукталышларын законсыз оештыру;

стационар булмаган объектларны үз белдегең белән урнаштыру;

тротуарларның асфальт-бетон япмасын, янәшәдәге яшел зоналарның бөтенлеген һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларын бозу;

- территориядә сәүдә-суыткыч җиһазларын кую;

- каты көнкүреш калдыкларын идарәче оешмалар белән каты көнкүреш

калдыкларын җыю өчен контейнерларга (бункерларга) урнаштыру турында килешү булмаса, халыктан каты көнкүреш калдыкларын җыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) җыярга;

тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру аша тротуарларны үз белдегең белән ябарга;

товарны сәүдә объектыннан читтә кую;

- учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрү, ачык ут белән ризыкны җылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка җайланмалар куллану.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен җыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

117. Йорт яны территориясен җыештыру:

җыештыру түбәндәге тәртиптә башкарылырга тиеш: тротуарларны, җәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгаклык очрагында ком белән сибү), ә аннары ишегалды территорияләрен җыештыру;

- урып-җыю, кар яуган вакытта кар чистартудан тыш, 8.00 сәгатькә кадәр үткәрелә.

Механизацияле җыештыруны көндез машиналарның тизлеге 4 км/сәг. кадәр булганда үткәрергә рөхсәт ителә.

118. Җәйге чистарту:

йорт яны территорияләрен җәйге җыештыру: кул белән яки махсус машиналар ярдәмендә сөртү, юу яки сугару башлыча иртә, иртәнге, һәм кичке, сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

тротуарларны юуны бары тик ачык тротуарларда гына, турыдан-туры прилотка полосасы белән чиктәш һәм биналардан урамның йөрү өлешенә юнәлештә башкарырга кирәк;

- көннең эссе вакытында тротуарларны су сибү кирәк булганда, әмма тәүлегенә ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылырга тиеш.

119. Кышкы чистарту:

түбәләрдә җыелган кар вакытында җиргә ташланырга һәм прилотка полосасына күчеп китәргә, ә киң тротуарларда валларга формалашырга тиеш;

- җыештырыла торган кар тротуарлардан юл өлешенә, прилотка полосасына, ә ишегалларында җыештыру урыннарына күчәргә тиеш;

квартал эчендәге юллардан күчерелгән карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм валларга салырга яки юл буйлап, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә җыярга кирәк;

6 метрдан артык киңлектәге тротуарларда, урамнарның йөрү өлешеннән газоннар белән аерылган, соңыннан бетерү өчен карны тротуар уртасына күчерергә рөхсәт ителә;

- карны валларга һәм өемнәргә салу эшләре тротуарларда кар беткәннән соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча тәмамланырга тиеш;

- ишегалларында, квартал эчендәге юлларда, газоннарда һәм җәяүлеләрнең ирекле хәрәкәтенә һәм автотранспорт йөрүенә комачауламаган ирекле территорияләрдә, яшеллекләрне саклау һәм эрегән суларны читкә алып китүне тәэмин иткәндә, ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны җыярга рөхсәт ителә;

- тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан җыештырганда кар тулысынча җыештырылырга тиеш. Камилләштерелгән тышлыклар булмаганда, карны двигатель астына җыярга кирәк, аннан соң аны тыгызлау өчен кар катламы калдырырга кирәк;

- тайгаклык барлыкка килсә, юл япмаларын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,2-0,3 кг/м норма буенча бүлүчеләр ярдәмендә башкарылырга тиеш;

- эшкәртелгәннән соң йомшартылган боз барлыкка килү ачык туфракка, агачлар астына яки газоннарга эләгүгә юл куймастан, күчерелергә яки сөртелергә тиеш.

120. Яз җитү белән:

- эрегән суны нормаль чыгару өчен кирәк булган урыннарда су агымын тәэмин итү өчен канауларны юып чистарту;

эрегән суны яңгыр челтәренең люкларына һәм кабул итү коеларына системалы рәвештә күчерү;

кар эреп беткәч, ишегалды территорияләрен чүп-чардан, калган кардан һәм боздан чистарту.

121. Күп фатирлы йортның йорт яны территориясен тоту:

күп фатирлы йортның йорт яны территориясе (алга таба йорт яны территориясе) үз эченә ала:

- даими чистарту;

күзәтү һәм яңгыр кабул итү коелары, дренажлар, тәлинкәләр, үткәрү торбалары люкларын һәм рәшәткәләрен ремонтлау һәм чистарту;

инженерлык челтәрләренең күзәтү коеларына, янгын су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ. б.) киртәсез керүне тәэмин итү;

каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны җыю һәм чыгару;

- яшелләндерү һәм булган яшеллекләрне карау;

кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капиталь ремонтлау.

122. Барлык төр калдыклар контейнерларга һәм бункерларга җыелырга тиеш, алар су үткәрми торган тышлыклы контейнер мәйданчыкларында каты көнкүреш калдыклары туплану нормаларына ярашлы рәвештә кирәкле күләмдә урнаштырыла.

123. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданнар:

- йорт яны территорияләрендә чисталыкны һәм тәртипне саклау;

- каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус мәйданчыкларга гына урнаштырырга.

124. Идарәче оешмалар:

каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, ә канализацияләнмәгән биналарда моннан тыш сыек көнкүреш калдыклары өчен җыентыклар урнаштыру;

- расланган график буенча каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;

контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер мәйданчыкларын, аларга керү юлларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

- подъездларга керү урыннарында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

тайгак участокларны ком-тоз һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкәртү;

- яшеллекләрне һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;

тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңгы төшкәч кабызу.

125. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

- яфракларны, калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру;

хуҗалык мәйданчыгыннан тыш керләр, киемнәр, келәмнәр һәм башка әйберләр элгән;

контейнер мәйданчыкларына керү юлларын тыгып кую;

урамнарның һәм юлларның йөрү өлешенә, тротуарларга, газоннарга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) урнаштырырга;

- билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләрен үз белдегең белән коймаларга кую;

ишегалды корылмаларын үз белдеге белән төзү;

йорт яны территориясен металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм башка җитештерү һәм куллану калдыклары белән тутырырга, савытларны җыярга һәм сакларга;

чүп-чар түгү, чүп-чар һәм чүп-чар ташлау;

- автотранспорт чараларының түләүле тукталышын оештыру;

тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру аша квартал эчендәге юлларны үз белдегең белән ябарга;

автомашиналарны юарга, ягулык һәм майлар агызырга, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне көйләргә;

- кешеләрнең сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эш башкару;

сәүдә һәм җәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исәптән палаткалар, киосклар, кибетләр, мини-базарлар, павильоннар, җәйге кафелар, җитештерү объектлары, автомобильләрне вак ремонтлау буенча предприятиеләр, көнкүреш техникасы, аяк киеме, шулай ук кунаклардан тыш автостоянкалар урнаштырырга;

йорт яны территориясенең ишегалды эчендәге юллары буенча транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

- учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрү, ачык ут белән ризыкны җылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка җайланмалар куллану.

126. Идарәче оешмалар:

- яшеллекләрнең саклануы;

җәй көне һәм коры һава торышында газоннарны, чәчәк бакчаларын, агачларны һәм куакларны сугару;

газоннарның саклануы һәм бөтенлеге, аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз кисәкләре һ. б.;

- агачларны һәм куакларны яңа утырту, юллар челтәрен үзгәртү һәм җиһазларны билгеләнгән тәртиптә килешенгән проектлар буенча гына урнаштыру, агротехник шартларны үтәү.

127.Йорт яны территориясен төзекләндерү:

- һәр йортның территориясе, кагыйдә буларак,:

кием киптерү, кием, келәм һәм көнкүреш әйберләрен чистарту өчен хуҗалык мәйданчыгы;

- олылар ял итү мәйданчыгы;

балаларның җәйге һәм кышкы ялы өчен яшелләндерү һәм кирәкле кечкенә архитектура формалары җиһазлары булган балалар уен һәм спорт мәйданчыклары.

128.Әгәр участок территориясенең зурлыгы рөхсәт итсә, участок чикләрендә этләр йөрү өчен мәйданчык урнаштырылырга мөмкин.

129.Йорт подъездлары алдындагы мәйданчыклар, юл һәм җәяүлеләр юллары каты катлаулы булырга тиеш. Каты катлаулар төзегәндә эрегән һәм яңгыр суларының ирекле агымы мөмкинлеге каралырга тиеш.

130.Торак йортларга кертелгән җәмәгать билгеләнешендәге биналарның керү урыннары йортның торак өлешеннән аерым булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт тукталышы ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

131.Торак йорт ишегалды ягыннан материаллар, җәмәгать биналары өчен продукция йөкләү рөхсәт ителми, анда тәрәзәләр һәм фатирларга керү урыннары урнашкан. Йөкләүне тәрәзәләре булмаган торак йортларның очларыннан, җир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.

132.Транспорт чараларын квартал эчендәге территорияләрдә урнаштыру кешеләрнең, шулай ук урып-җыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен җыештыру

133.Торак йорт хуҗалары көн саен (шул исәптән кардан) җир участогын җыештыралар.

134. Рөхсәт ителми:

карны этеп чыгару, чүп-чар ташлау, шлак ташлау, йорт территориясеннән читтә сыек көнкүреш калдыкларын агызу;

- ишегалды территориясеннән чистартылган кар һәм бозны юл һәм юлның йөрү өлешенә күчерергә яки күчерергә;

йорт территориясе артындагы теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яфракларга яндырырга;

йорт хуҗалыгына якын территориядә үз белдегең белән коймалар урнаштырырга;

тирә-яктагы территорияне металл сыныклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак һәм көл, башка җитештерү һәм куллану калдыклары белән тутырырга;

тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру аша үз белдегең белән юлларны ябарга;

- кешеләрнең сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эш башкарырга.

V. территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

135.Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компоненты булган территорияне төзекләндерү элементлары гамәлдәге закон таләпләренә ярашлы рәвештә проект документациясендә эшләнергә һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләрне

төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм Дәүләт саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озак вакытлы яки даими кулланыла торган территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кул белән күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен беркетелергә тиеш.

136.Төзекләндерү элементларын, шул исәптән аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен, төзекләндерү элементлары хуҗалары башкара.

Яшелләндерү

137.Яшелләкләр территорияне төзекләндерүнең мәҗбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләре алып барганда, булган яшелләкләрне максималь саклау кирәк.

138.Торак территориясендә ике төрле яшелләндерү кулланыла ала: стационар үсемлекләрне туфракка утырту һәм мобиль үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазондар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерү архитектура-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәк бакчалары, куаклар һәм агачлар белән мәйданчыклар һ.б.) табигый һәм ясалма рельеф элементларында, түбәләрдә (түбә яшелләндерү), биналар һәм корылмалар фасадларында (вертикаль яшелләндерү) булдыру өчен кулланыла.

139.Яшелләндерү объектларын тоту-яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын һәм яшелләндерелгән агачларны карау, күләмле корылмаларның конструктив элементларының әһәмиятсез деформацияләрен һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук җәйге һәм кышкы вакытта күчмә кечкенә формаларны җыештыру буенча эшләр комплексы.

140.Яшеллек хуҗалары бурычлы:

- яшелләкләрнең саклануын һәм квалификацияле каравын тәэмин итү;

җәйге вакытта коры һава торышында газоннарны, чәчәк бакчаларын, агачларны һәм куакларны сугаруны тәэмин итәргә;

газоннарның саклануын һәм бөтенлеген тәэмин итү;

- яшелләндерү объектларында сулыклар булганда аларны чисталыкта тотарга һәм 10 елга бер тапкырдан да сирәгрәк капиталь чистартуны башкарырга;

141. Яшелләндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

төзелешләрне урнаштыру, аларның эшләвен һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш;

агачларны һәм куакларны үз белдегең белән утырту һәм кисү, газоннарны һәм чәчәк бакчаларын юк итү;

- агачларга һәм башка яшелләкләргә гамаклар, тирбәлешләр, турниклар, кер киптерү өчен баулар элдерергә, агачларга реклама һәм мәгълүмат щитлары һәм тakталары, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән күтәрү конструкцияләре, объектларга хәрәкәт юнәлеше күрсәткечләре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тәэмин итү чаралары беркетергә, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чәнечкеле коймалардан тартмалар;

стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын елның

вакытына карамастан урнаштырырга;

төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозлавыкка каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган карны, боз кисәкләрен җыярга;

бакчалар өчен казу эшләре алып барырга;

- йорт хайваннарының газоннарында һәм чәчәк бакчаларында йөрү;

яфракларны, үләнне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны тартмаларга һәм башка су үткәрү җайланмаларына күчерергә;

- газоннарга смета һәм чүп-чар ташларга;

- учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрү, ачык ут белән ризыкны җылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка җайланмалар куллану;

сок, ыштан чыгару өчен агачларны кисү, аларга башка механик зыян китерү;

яшелләндерелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт җиһазларын бозарга;

агач тамырларын агач ботагыннан 1,5 метр ераклыкта ачып, агач муеннарын туфрак яки төзелеш калдыклары белән капларга.

Капкалар

142.Саклык җайланмасы төзекләндерүнең өстәмә элементы булып тора.

143. Капкачлар:

- максат (декоратив, саклагыч, аларның комбинациясе);

биеклеге (Төбән 1,0 м, уртача 1,11,7 м, биек 1,83,0 м);

- материалның төре (металл, тимер-бетон һ. б.);

- күз өчен үтеп керү дәрәҗәсе (ачык, саңгырау);

стационарлык дәрәҗәсе (даими, вакытлыча, күчмә) һәм башка коймалар.

Стеналарны проектлау аларның урнашуына һәм билгеләнешенә бәйле рәвештә гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән әйберләр каталоглары, шәхси проектлау проектлары буенча башкарыла.

144. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен саклау әлеге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентларына ярашлы рәвештә башкарылырга тиеш.

Җир өслеген каплау

145.Җир өслеген каплау торак пункт территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт шартларын тәэмин итә, шулай ук торак пункт төзелешенең архитектура кыяфәтен формалаштыра.

Төзәтү максатларында түбәндәге төр тышлыклар билгеләнгән:

каты (капиталь) тышлыклар монолит яки җыелма тышлыклар, шул исәптән асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табигый таштан башкарыла;

табигый хәлдә булган табигый яки ясалма сыек Материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чәчүләр, керамзит, резина валчыклар), тыгызланган яки бәйләүче материаллар белән ныгытылган коры катнашмалардан ясалган йомшак (капиталь булмаган) тышлыклар;

- үлән япмасын әзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла

торган газон япмалары-япмалар;

комбинатлы тышлык - тышлыклар, алар тышлыклар комбинациясеннән гыйбарәт (газонга баткан рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, яки йомшак тышлык).

146. Япма төрләрен сайлау аларның максатчан билгеләнеше буенча башкарылырга тиеш:

- каты мөмкин булган чик йөкләнешләрне, хәрәкәт характерын һәм составын, проектлау вакытында гамәлдә булган янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

аерым территорияләрне (шул исәптән балалар, спорт мәйданчыкларын, этләр йөрү өчен мәйданчыкларны, йөрү юлларын)төзекләндергәндә аларның үзенчәлекле үзлекләрен исәпкә алып, йомшак;

газонлы һәм иң экологик яктан чиста дип кушылган.

Каты катлауларның кырыйлы өслеге булырга тиеш, коры хәлдә тоташу коэффициенты 0,6 дан ким булмаска тиеш, дымлы хәлдә 0,4 дән ким булмаска тиеш.

Өслекләрне берләштерү

147. Өслекләрнең тоташу элементларына гадәттә төрле борт ташлары, пандуслар, баскычлар керә.

Борт ташлары

148. Юл борт ташлары тротуар һәм юл өлеше тоташуында урнаштырыла, юл өлеше дәрәҗәсеннән норматив рәвештә 150 мм-нан ким булмаган югарылык белән, ул тышлык өслеген ремонтлау очрагында да сакланырга тиеш.

Автотранспортның газонга бәрелүен булдырмас өчен, юлның газон белән капланган урыннарында югары борт ташын куллану кирәк.

Җәяүлеләр коммуникацияләрен газон белән тоташтырганда бакча бортын урнаштырырга мөмкин, ул газон дәрәҗәсеннән 50 мм-нан да ким булмаган аралыкта 0,5 м-дан да ким булмаган аралыкта артып китә, бу газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарларының япмага эләгүен кисәтә, аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Җәяүлеләр зоналары территориясендә табигый материалларны (кирпеч, агач, ташлар, керамик борт һ.б.) төрле типтагы тышлыкларны бизәү өчен куллану мөмкин.

Баскычлар, , пандуслар

149.Җәяүлеләр коммуникацияләренең авышлыгы 60 промилледан артык булганда баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Төп җәяүлеләр коммуникацияләрендә сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка күпләп йөрү объектлары, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда баскычлар һәм баскычлар 50 промилледан артык авышлыкта каралырга тиеш, аларны пандус белән озата барырга тиеш.

Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларының кыры төшү һәм күтәрелү вакытында ачык контраст төсмерле полосалар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Бер марш эчендә тышкы баскычларның барлык баскычлары баскычларның киңлеге һәм күтәрелү биеклеге буенча бертөрле урнаштырыла.

Пандусны саклаучы конструкцияләр булмаганда, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыклар каралырга тиеш.

Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләре тирә-юньдәге өслектән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның яки пандусның ике ягында 800920 мм биеклектә кул белән каплау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кисәктәге култыклар каралган.

Мәйданчыклар

150. Торак пункт территориясендә түбәндәге мәйданчыклар урнаштырыла: балалар уеннары, өлкәннәр ялы, спорт белән шөгыльләнү, чүп җыю урыннары урнаштыру, этләрне йөртү һәм өйрәтү, автомобильләр тукталышлары.

Теркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләренең һәм аеруча саклана торган табигый территорияләрнең саклау зоналары чикләрендә мәйданчыкларны урнаштыруны һәйкәлләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә киңәш ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм травма куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

151 балалар мәйданчыгы төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар яки яшь кызыксынулары буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: йомшак япма төрләре, мәйданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементлары, яшелләндерү, уен җиһазлары, эскәмияләр һәм урналар, яктырту җиһазлары.

Торак йортлар һәм җәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан, кече һәм урта мәктәп яшеннән 20 метрдан, комплекслы уен мәйданчыкларыннан 40 метрдан, спорт - уен комплексларыннан 100 метрдан ким булмаска тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларыннан 20 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

152. Балалар мәйданчыклары:

җәйге вакытта тигезсезлекләрне ком белән каплап, өслеген планлаштыру;

- иртә белән регуляр рәвештә сөртегез һәм дымланыгыз;

- буялырга, мәйданчыктагы коймаларны һәм корылмаларны елына бер тапкырдан да сирәгрәк буярга, ә кирәк булганда ремонт ясарга;

- транзит җәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылыш мәйданчыкларыннан, кунаклар тукталышларыннан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру мәйданчыкларыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларыннан аерып куелырга.

Травматизмнан саклану өчен мәйданчык территориясендә тамырлар яки түбән ботаклар, җир өстендәге иске, кисеп алынган җиһазлар (туктаклар, фундаментлар) калдыклары, җиргә тирәнәйтелмәгән металл аралар (кагыйдә буларак, турниклар һәм тирбәлешләр) булырга тиеш түгел.

Янәшәдәге территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территориясендә эш алып бару һәм төзелеш материалларын җыю рөхсәт ителми.

Яктырту җиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту

режимында эшләргә тиеш.

2,5 м биеклектә яктырту җиһазларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен җиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

153.Балалар мәйданчыкларын тоту һәм куркынычсызлыкны тәэмин итү өчен җаваплылык аларны тотуны гамәлгә ашыручыларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

154. Спорт мәйданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: йомшак яки газон төрләре (Җәйге чорда), спорт җиһазлары.

Спорт мәйданчыклары яшелләндерелә һәм челтәрле койма белән әйләндереп алына. Яшелләндерү мәйданчык периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләндерүне кулланырга мөмкин. Капканың биеклеге 2,53 м тәшкил итә, мәйданчыклар бер - берсенә тоташкан урыннарда биеклеге 1,2 м дан ким түгел.

Спорт җиһазлары спорт, физкультура мәйданчыкларында яки рекреацияләр составында махсус җиһазландырылган җәяүлеләр коммуникацияләрендә (Сәламәтлек сукмаклары) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлары рәвешендәге спорт җиһазлары заводта эшләнгән дә, җәрәхәтләр алуны булдырмаучы махсус эшкәртелгән өслеге булган бүрәнәләрдән һәм бруслардан эшләнгән дә булырга мөмкин (җимерекләр, тишекләр булмау һ.б.).

Урнаштыру вакытында сертификатланган җиһаз каталоглары белән җитәкчелек итәргә кирәк.

Ял мәйданчыклары

155. Торак төзелеш территориясендә тыныч ял итү һәм өлкәннәр өчен өстәл уеннары өчен ял итү мәйданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортларның тәрәзәләреннән тыныч ял итү мәйданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаска тиеш, шау - шулы өстәл уеннары мәйданчыклары 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял итү мәйданчыгында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге гадәттә: каты япма төрләрен, мәйданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементларын, яшелләндерүне, ял итү өчен эскәмияләрне, эскәмияләрне һәм өстәлләрне, урналарны (һәр эскәмиядә ким дигәндә бер), яктырту җиһазларын үз эченә ала.

Мәйданчыкның тышлыгын плиткалы түшәм рәвешендә проектлау киңәш ителә. Ял итү мәйданчыкларын һәм балалар мәйданчыкларын берләштергәндә балалар уеннары зонасында каты төр япма урнаштыруга юл кую киңәш ителми.

Парк территориясендә үләндә ял итү өчен мәйданчык-болыннар оештырылырга мөмкин.

Эт йөртү мәйданчыклары

156.Этләрне йөртү мәйданчыклары вәкаләтле органнар белән килешенгән урыннарда билгеләнгән тәртиптә урнаштырыла.

Этләр йөрү мәйданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрле төрдәге тышлыклар, койма, эскәмияләр, урна, экскрементларны

утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмати җиһазлар кирәк. Периметраль яшелләндерүне күздә тотарга киңәш ителә.

Этләр йөрү өчен мәйданчыклар микрорайонның һәм яшеллектән Азат торак районның гомуми файдаланудагы территорияләрендә, метрополитен линияләренең техник зоналарында һәм гомуми торак магистральләрендә, 110 кВттан артмаган көчәнешле электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче билбауларның су белән тәэмин итү чыганаклары санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнештәге территорияләрдә урнаштырыла торган этләр йөрү мәйданчыкларының зурлыгы 400600 кв.м, башка территорияләрдә 800 кв. м. кадәр кабул ителә, төзелеш шартларында булган территориаль мөмкинлекләрдән чыгып, мәйданчыкларның кечерәк күләме кабул ителергә мөмкин.

Мәйданчык чигеннән торак һәм иҗтимагый биналар тәрәзәләренә кадәр ара 25 метрдан ким булмаска тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт мәйданчыклары, ял итү мәйданчыклары участокларына кадәр 40 метрдан ким булмаска тиеш.

Площадканың коймасы, кагыйдә буларак, биеклеге 1,5 метрдан ким булмаган җиңел металл челтәрдән эшләнә.стена элементлары һәм секцияләре арасындагы ара, аның аскы кыры һәм җир хайванга мәйданнан китәргә яки үзенә җәрәхәтләр китерергә мөмкинлек бирмәскә тиеш.

Мәйданчык территориясендә мәйданчыктан файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

157. Йорт хайваннары хуҗалары үз йорт хайваннары экскрементларын җыештыралар һәм утильләштерәләр.

Хайван хуҗалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаска, шулай ук санитар нормаларга ярашлы рәвештә тирә-юньдәгеләргә тынлык тәэмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар мәйданчыклары

158. Торак пункт территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре урнашкан: кыска вакытлы һәм озак вакытлы автомобильләр саклау.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы Саклау участогында төзекләндерү элементларының мәҗбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты катлаулар, өслеген тоташтыру элементлары, коймалар, урналар яки чүп өчен кечкенә контейнерлар, яктырту җиһазлары, мәгълүмати җиһазлар (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участокларына керү юллары җәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән киселергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы аша транзит җәяүлеләр юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакыт саклау участогы калган территориядән 3 м киңлектәге яшелләкләр белән аерып куелырга мөмкин.

Кече архитектура формалары

159. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналар һәм корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм капиталь ремонтлау проект документациясенең «төзекләндерү» бүлеге, шулай ук төзекләндерү проектлары яки эскиз тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда

сертификацияләнгән әйберләр каталогларыннан файдалану киңәш ителә. Тарихи төзелеш зоналары, торак пунктның үзәк үзәге, күп функцияле торак үзәкләре һәм зоналар өчен кече архитектура формалары шәхси проект эшләнмәләре нигезендә проектланырга тиеш.

160. Кече архитектура формаларына төп таләпләр булып:

архитектура һәм ландшафт тирәлеге характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфатлары, тышкы мохит тәэсирен исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклау;

ныклык, ышанычлылык, конструкция куркынычсызлыгы.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

161. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Тышкы мәгълүмат чаралары, учреждение такталары һәм режимлы такталардан тыш, вәкаләтле орган белән килешенгән паспорт нигезендә һәм аңа тулысынча туры китереп урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары хуҗалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урынын җыештырырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чараларын реклама яки мәгълүмат хәбәрен урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән ябыштыру, ябыштыру рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмати конструкция хуҗасы территорияне төзекләндерүне һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен монтажлаганнан соң (демонтажлаганнан соң) өч тәүлек дәвамында торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын аларга беркеткәндә корылмаларга һәм объектларны бизәүгә зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәгечә булырга мөмкин:

- дивар структурасы;

декоратив панно;

консоль конструкциясе;

түбә конструкциясе;

- витрина конструкциясе;

- учреждение тактасы;

- режимлы такта;

модульле конструкция;

стела;

калкан конструкциясе;

флаг композициясе;

махсус конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясенең дәүләт теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт теле Турындагы закон таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк телләр кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча бертөрле булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

Гражданнарның белдерүләре, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары өчен җайланмалар

162. Игъланнар, мәдәни һәм спорт чаралары афишаларын урнаштыру гражданнарның күпләп булган урыннарында һәм җәяүлеләр зоналарында урнаштырыла торган махсус тумбаларда, щитларда һәм стендларда гына рөхсәт ителә.

Игъланнар өчен стендлар аерым торган объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда эленеп торган калканнар рәвешендә урнаштырыла ала.

VI. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен башкаруга төп таләпләр

163.Җирне казу яки юл япмаларын ачу белән бәйле эшләр (җир асты коммуникацияләрен җәю, реконструкцияләү яки ремонтлау, баганалар һәм шпунт салу, электр тапшыру, элемтә, яктырту терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), туфракны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләү һәм башка эшләр) язма рөхсәт булганда гына башкарыла (производствога ордер җир эшләре), вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән.

164.Җирлек территориясен төзекләндерү белән бәйле Җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү тәртибе, җир эшләрен башкаруга ордер рәсмиләштерү һәм алу Муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләренә туры китереп башкарыла.

165.Яшеллекләрне сүтү яки күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитет боерыгын рәсмиләштерергә һәм яшеллекләрне сүтү яки күчереп утыртуны гамәлгә ашырырга кирәк.

166.Торак пункт юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату вәкаләтле орган биргән рөхсәт нигезендә башкарыла, юлның ике ягында да заказчылар һәм эш җитештерүчеләр, эш сроклары, мөмкин булган урау маршрутлар турында барлык кирәкле мәгълүматларны үз эченә алган мәгълүмат щиты мәҗбүри урнаштырыла. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

167.Коммуникацияләрне төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен үткәрү үз белдеге белән кабул ителә.

VII. һәркем файдалана алырлык мохиткә махсус таләпләр

168.Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-

көнкүреш хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, өлкәннәр һәм инвалидлар өчен торак пунктлар мохитенә керү мөмкинлеген, әлеге объектларны өлкәннәр һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән җиһазландыруны күздә тотарга киңәш ителә.

Өлкән яшьтәгеләрнең һәм инвалидларның хәрәкәтенә ярдәм итүче техник чаралар һәм җиһазлар проектлау, төзү, урнаштыруны яңа төзелештә заказчы тарафыннан расланган проект документациясенә ярашлы рәвештә башкарырга киңәш ителә.

VIII. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

169.Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш.йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен җаваплылыкны аларның хуҗалары РФ гамәлдәге законнары нигезендә билгели.

170.Йорт хайваннары хуҗалары үз йорт хайваннары экскрементларын җыештыралар һәм утильләштерәләр.

171.Торак пунктта яшәүчеләргә авыл хуҗалыгы хайваннарын (бозаулар, сарыклар, кәҗәләр, дуңгызлар һәм башкалар) һәм кошларны йорт яны участоклары булган шәхси торак йортлар территорияләрендә тоту рөхсәт ителә.

172.Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәҗә, сарык, дуңгыз, ат) хайван хуҗалары булган гражданнарның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә ел саен теркәлергә тиеш.

173.Йорт хайваннарын көтү җирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтү урыннарында, хуҗасы күзәтүе астында яки Аның кушуы буенча башка кеше тарафыннан рөхсәт ителә.

174.Йорт хайваннарын йөртү 7.00 сәгатьтән 23.00 сәгатькә кадәр рөхсәт ителә. Башка вакытта йөргәндә хуҗалар урамнарда һәм йорт ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

175.Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга кыска аркан һәм муенса белән генә чыгарырга мөмкин, өч айга кадәрге песиләрдән тыш.

176.Хуҗалар йорт хайваннары һәм кошлар белән ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуга юл куймаска тиеш. Этләр, мәчеләр һәм башка вак хайваннарны йөрткәндә, хуҗаның үзендә йорт хайваннарының табигый тизәкләрен тулысынча җыештыруны тәэмин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыклардагы чүп контейнерларына ташланырга тиеш.

177.Этне арбадан бары тик йөрү урыннарында гына төшерергә мөмкин. Махсус бүлеп бирелгән мәйданчыклар булмаганда, җирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән чүлләрдә, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

178.Этләрне яхшы кәртәләнгән мәйданчыкларда яки торак пункт территориясеннән читтә генә өйрәтергә мөмкин.

179.Йорт хайваннарын юллар буенча тәүлекнең якты вакытында гына куып чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны мөмкин кадәр юлның уң чигенә якынрак юнәлтергә кирәк. Йорт хайваннарын асфальт белән капланган юлларда, туфрак юллар һәм сукмаклар буенча куып йөрү мөмкинлеге булганда, йөртү тыела.

180.Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хуҗалары яшеллекләрне бозудан килгән зыянны һәм терлек көтүенә киткән чыгымнарны каплыйлар.

181.Йорт кәҗәләре бары тик Йорт яны территориясендәге загоннарда яки көтүлек хуҗалары күзәтүе астында тотылырга тиеш.

182.Рөхсәт ителми:

хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп территорияләренә, балалар бакчаларына, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә кертергә;

йорт хайваннарын пляжларда йөртү һәм сулыкларда коену;

тыю язуы булганда хайваннарны учреждениеләргә кертергә;

хайваннарны һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озата йөрмичә чыгарырга;

хайваннарны исерек хәлдә булганнарга, шулай ук ундүрт яшькә кадәрге кешеләргә йөртү;

йорт хайваннарын һәм кошларын балконнарда, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (якындагы фатирлар коридорларында, баскыч ячейкаларында, чердакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда)даими тоту;

йорт хайваннарын торак пункт территориясендә махсус чаралар (күргәзмәләр һ.б.) уздыру урыннарыннан тыш, моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш табу.

183.Йорт хайваннары һәм кошлар хуҗалары бурычлы:

-терлекчелек продуктларының ветеринария-санитар мөнәсәбәтләрендә хайваннар авыруларын кисәтүне һәм куркынычсызлыкны тәэмин итүче хуҗалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан теркәү чорында мәҗбүри дәвалау-профилактика чараларын үткәрергә;

хайваннарның кайда булуын даими контрольдә тоту;

- хайваннар авырганда һәм алар үлгән очракта, шулай ук аларның гадәти булмаган тәртибе булганда ветеринария учреждениеләре белгечләренә кичекмәстән хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыру билгеләре булган хайваннарны изоляцияләргә;

-ветеринария белгечләре таләпләре буенча хайваннарны тикшерү, диагностик тикшеренүләр, Саклык прививкалары һәм дәвалау-профилактика эшкәртүләре өчен бирергә.

184.Үлгән терлекләрне җирләү махсус оешма тарафыннан махсус билгеләнгән урында башкарыла.

185.Үз территориясендә сакчы этләре булган оешмалар:

- этләрне гомуми нигездә теркәү;

- этләрне нык бәйләнештә тоту;

- килүчеләрнең хайваннарга керү мөмкинлеген булдырмау;

этләрне эш туктатылганнан бирле Яхшы кәртәләнгән территориядә яки гомуми файдалану территориясеннән кәртәләнгән территориядә, территориягә кергәндә кисәтүче язу булганда гына бәйләп төшерергә.

186.Җәмәгать урыннарында ярдәмчеләре булмаган караучысыз калган хайваннар тотылырга тиеш.

187.Караучысыз хайваннарны тоту мондый хайваннарны тапкан махсуслаштырылган предприятие яки җирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча башка кеше тарафыннан башкарыла ала.

188.Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга

гуманлы мөнәсәбәт һәм җәмәгать әхлагы нормаларын үтәү принципларына нигезләнә.

189.Рөхсәт ителми:

хайваннарны фатирлардан һәм шәхси йортлар территориясеннән судның тиешле карарысыз тартып алырга;

этләрне кибетләр, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре һәм башкалар янында бәйдән төшерергә.;

- ветеринария органнары күрсәтмәсесез тозаклар һәм башка тоту чараларын куллану.

IX. Кагыйдә таләпләренең үтәлешен контрольдә тоту

190.Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар торак пункт территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрне үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

191.Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы **кодексы** нигезендә җаваплылыкка тартыла (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлеге кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе **кодексы** нигезендә җаваплылык билгеләнгән).

192.Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту кешене күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм рөхсәт ителгән бозуларны бетерүдән азат итми.